

Kdaj je lahko otrok sam doma?

Starši morajo sami presoditi, ali je njihov otrok dovolj zrel in samostojen, da sam hodi iz šole domov, prečka cesto in čuva mlajšega brata ali sestro. O vseh nevarnostih se morajo najprej pogovoriti in ga naučiti, kako naj ravna ob požaru ali potresu.

V **Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih** ne navajajo starosti otroka, ko naj bi bil dovolj samostojen, da ga starši lahko pustijo samega doma. 102. člen navaja, da morajo starši svojim otrokom omogočiti pogoje za zdravo rast, skladen osebni razvoj in usposobitev za samostojno življenje in delo.

(Foto: iStockphoto)

Samostojen pri desetih letih

Psihologinja **Andreja Pšeničny** pravi, da ni enoznačnega odgovora, koliko mora biti otrok star, da mu lahko zaupamo ključne stvari, pomembna je predvsem zrelost: "*Predšolski otrok še ni zrel, da bi bil sam doma ali na igrišču, razen za nekaj minut, saj je namreč zelo radoveden in gotovo bo vedno našel kaj, kar bo ogrožalo njegovo varnost. Pri osmih, devetih letih postaja že sposoben razumeti sporočila in predvideti nevarnost, istočasno pa se razvije občutek za čas.*"

Pšeničnyjeva poudarja, da so strokovnjaki enotnega mnenja, da je najnižja starostna meja za tolikšno samostojnost deset let, še bolje pa je, če je otrok kakšno leto ali dve starejši. Vendar morajo starši znati oceniti zrelost in sposobnost presoje pri svojem otroku.

Sočasno se pri otroku razvijata potreba po varnosti in samostojnosti. Pšeničnyjeva navaja: "*Če je pri otroku v ustrezni meri potešena potreba po varnosti, se v njem oblikuje občutek moči in veljave, krepi se mu samopodoba, dviga samozavest, kar omogoči, da stopi v ospredje potreba po samostojnosti, ki postaja vse močnejša.*" Od staršev pa je odvisno, ali bodo vzpostavili harmonijo med tema dvema težnjama.

Opozorite ga na nevarnosti!

Če zaradi službenega urnika ne morete po otroka v šolo in menite, da je sposoben biti sam doma, potem se morate o tem z njim resno pogovoriti. Ni dovolj, da mu zapišete samo telefonske številke, ki jih mora zavrteti v primeru nesreče, poplave, požara ali potresa, na list papirja zapišite tudi njegove dnevne zadolžitve. **Bojana Anžur**, profesorica razrednega pouka, pravi: "*Otrok, ki mu starši že toliko zaupajo, da gre sam domov, je potem tudi sam doma. Discipliniran mora biti, da sam opravi domačo nalogo.*"

Današnji otroci namreč, ko niso pod nadzorom odraslih, z veseljem ure in ure sedijo pred računalnikom in televizijo, na šolske obveznosti pa pozabijo.

Pšeničnyjeva svetuje, da se z otrokom obvezno pomenite, kako naj se odzove na hišni zvonec in telefonski klic, da neznanec ne sme povedati, da je sam doma in da jim ne odpira vrat. Odrasli morajo poskrbeti tudi za to, da so vsa zdravila in čistila spravljena na mestu, ki radovednežem ni dostopno. Če vaš otrok obvlada spletne komunikacije, potem ga morate opozoriti na nevarnosti javnega izpostavljanja v klepetalnicah in objavljanja slik na internetu.

Kljub hitremu življenju in nenadnim spremembam je treba otroka postopoma pripravljati na to, da ga doma nihče ne bo pričakal. Ko otrok sam začuti, da ga ni strah, ga lahko za nekaj minut pustite samega, vi pa medtem opravite manjši nakup v bližnji trgovini ali pri sosedih popijete kavo. Dovoliti mu morate, da vas lahko medtem zaradi česar koli pokliče. Če vidite, da vas otrok ni pogrešal, lahko čas vaše odsotnosti podaljšujete.

(Foto: iStockphoto)

Skrb za mlajšega brata ali sestro

Strokovni delavki Centra za socialno delo **Brigita Pucelj** in **Marija Tovornik Vrhovec** navajata: *"Starše seznamimo, kdaj sporočajo vrtcu ali šoli, katera odrasla oseba (družinski član) pride po otroka. Starši so otroku dolžni zagotoviti ustrezno varstvo in zanj tudi odgovarjajo. Če otrok nima ustreznega varstva, je starš dolžan za otroka ustrezno poskrbeti. Odgovornost za varstvo mladoletne osebe ne more biti naložena drugi mladoletni osebi."*

Bojana Anžur poudarja, da lahko po zakonu učenec, ki je star nad 12 let, spremlja prvošolca ali drugošolca (brata ali sestro) domov brez staršev, vendar morajo starši pred tem v pisni obliki to potrditi, saj gre tako otrok domov na njihovo odgovornost. O vsem tem pravočasno obvestijo učiteljice, o samostojnem odhodu otroka domov takoj po pouku pa poleg učiteljic obvestijo tudi učiteljski zbor (v primeru njene odsotnosti, da tudi ostali učitelji vedo za to).

Najstnik sicer lahko prevzame vlogo varuške mlajšega brata ali sestre, toda po besedah psihologinje se morate zavedati, da mu ni priporočljivo v varstvo zaupati otroka, mlajšega od pet let. Na malčka lahko zelo hitro pozabi, saj njegovo pozornost zelo hitro pritegnejo prijatelji, televizija ali računalnik. Prav tako morate starejšega naučiti osnovnih varnostnih prijemov, kako ravnati ob zadušitvi ali opeklinah.

Sam čez cesto

Po zakonu morajo v prometu prvo- in drugošolci nositi rumene rutke, da so bolj vidni. V povprečju odhajata sama domov dva učenca na razred, zato je smiselno otroke pred tem dobro poučiti o prometnih predpisih. Če mora otrok prečkati cesto, kjer ni semaforja, morate upoštevati, da se vozniki dostikrat ne ozirajo na pešce. Anžurjeva navaja: "*V ta namen imajo nekatere šole (kot nadstandard) varnostnika, ki je pred začetkom pouka in ob koncu prisoten ob zebri. A včasih še poostren policijski nadzor ni dovolj, ker se vozniki v okolici šole ne ozirajo na otroke.*"

(Foto: iStockphoto)

"Kot starši morate vedeti," razlaga Andreja Pšeničny, "da otroci pred osmim, devetim letom načeloma niso sposobni ustrezno presoditi varnosti, še več, otrok je šele po desetem letu sposoben pravilno oceniti oddaljenost avtomobila, zato ni nepomembno, ali mora pri tem prečkati cesto."

Najbolje je, da odrasli kljub temu, da vas zjutraj priganja ura, s šolarjem skupaj večkrat prehodite pot do šole in ga nenehno opozarjate, kam naj pogleda, kaj naj upošteva, čemu se mora izogniti ipd.

Zato ne prehitevajte dogodkov, prisluhnite otroku in raje neštetokrat preverite, ali je vaš otrok dovolj zrel in samostojen, da ob njem ni odrasle osebe. Tudi ko boste uvedli prakso, da otrok sam zapusti šolo in preživi popoldne sam, vedite, da to ne pomeni, da se boste lahko potem cele noči zabavali zunaj. Po mnenju psihologinje se lahko celo otrok, ki je sicer sposoben nekaj časa ostati sam, ne da bi pri tem doživel večjo stisko, ob prebujanju močno prestraši, če ni pripravljen na to, da je sam.